

ODDALAĆ (483) *vb impf*

o oraz drugie a jasne (w tym w a 1 r. błędne znakowanie). ◇ W *inf* -al- (10), -âl- (2); -al- : -âl- *SarnStat* (7:2). ◇ W pozostałych formach -âl- (75), -al- (3); -al- *BiałKat*, też *RejPs*; -âl- : -al- *BielKron* (4:1)

inf oddalać (21). ◇ *praes* 1 sg oddâlâm (18). ◇ 2 sg oddâlâsz (3). ◇ 3 sg oddâlâ (369). ◇ 1 pl oddâlâmy (3). ◇ 2 pl oddâlâcie (1). ◇ 3 pl oddâlają (23). ◇ *praet* 3 sg m oddâlâl (7). ◇ 3 pl m pers oddâlali (1). ◇ *fut* 3 sg m oddalać będzie (1). ◇ 1 pl m pers oddalać będziemy (1). ◇ 3 pl m pers będą oddalać (1). ◇ *imp* 2 sg oddâlâj (12). ◇ 3 sg niech, niechâj oddâlâ (3). ◇ *con* 3 sg m by oddâlâl (2). ◇ 1 pl m pers byśmy oddâlali (1). ◇ 3 pl m pers oddâlaliby (1). *part praes act* oddâlając (15).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI(XVIII) – XVII (z Cn) w. s.v. oddalić.

1. *Sprawiać, żeby ktoś lub coś nie był(o) razem; oddzielać jedno od drugiego, odsuwać, odłączać; averruncare, alienare Mącz; disiungere, secludere, seiungere Calep; dimovere, semovere Cn* (24) : Alieno, Oddalam/ wadzę albo przekazam Mącz 6d; Averno, [...] Oddalam/ Odrzinam. Mącz 20a; Calep 960a.

oddalać co od czego (1): idź dąleý aż naydziełz wodę ktora oddala ciáło od kości. *HistRzym* 65v.

Przen (1) :

Zwrot: »nie oddalać z ust [czyich] słowa prawdziwego« = *dać mówić prawdę* (1): Et ne auferas de ore meo verbum veritatis [...] A nie raczy oddalać z vft moich fłowa prawdziwego koniecznie/ (*koment*) To iest day abych zawfze mowił prawdę. *WróbŻółt* 118/43.

a. *Odpędzać, wyganiać, odsyłać, odprawiać kogoś; relegare Mącz, Calep; amovere, remove Calep, Cn; amandare Mącz; ablegare Cn* (14) : Oblicze ij fwee vfta na twych pierfiách kladę/ ferdecznie cie tzaluję/ nikam nieoddâlây *OpecŻyw* 18v; Relego, Odfyłam/ zaś wracam/ odpráwiam/ oddalam. Mącz 187a, 206c; Calep 63a, 910b.

oddalać kogo (1): Widzieli bowiem wiele Rzeczypóspolitych/ że vporem królewskim zginęły/ gdy albo możnieyżé ná woynę wyzywáią: ábo gdy ludzie królestwu godné oddaláią *OrzJan* 60.

Zwrot: »precz oddalać« (1): Relego – Precz oddalam, odkazuie zziemie. *Calep* 908a.

Przen (7) :

Zwrot: »od słowa pańskiego [kogo] oddalać« = *kazać odrzucić wyznawaną wiarę* (1): Roskazono thez y Ianowi Frydrychowi (ktory był w więzieniu) Sálskiemu Książęciu/ áby też wedle dekretu Cefárkie⁶⁰ wiarę trzymał/ niechciał nátho zezwolić mówiąc: [...] niechay mię iuz iedną winą karze/ á od fłowa Páńkiego nie oddala *BielKron* 233.

a) *Wystrzegać się, stronić od czegoś [zawsze w zwrocie: »od siebie oddalać«] [co]* (3) :

Zwroty: »daleko oddalać« (1): vprzeymość towarzyską miłuiąc/ nienawiść/ zazdrość/ obmowy/ poładzania/ dąleko od siebie oddalał. *SkarŻyw* 298.

»precz oddalać« (1): Z czym wftyłtkim [tj. ze sprawami doczesnymi] iefliby też wiemy nie miał vftawicżney woyny wieść/ y onego zwyciężać/ ábo fie z nim pożegnác/ precz ie od fiebie oddaláiąc: ten fie żadną miarą Bogu fpodobác nie może. *CzechRozm* 241.

Szereg: »opuszczać a oddalać i jakoby odpychać« (1): Zás nieprzyfstoyny yeft/ áby dzyecyę nye znáyac rofkoffy [= nie wiedząc, jakie zło się w nich kryje]/ [...] przyfzło ku dobrej łáfće Bożey/ á

zawołanyu yákyemu myędzy ludźmi. Co ifcye opuśczać á od siebye oddalác/ y yákoby odpychác będye/ widząc á czuyąc ná łoby złoto/ perły/ pyerscyonki *GliczKsiąż Fv*.

b) O Bogu: zabraniać dostępu do siebie lub do zbawienia [kogo od kogo, od czego] (3) : Wyflawia prorok wielkie rołkofszy przybytkow pánłkich [...] y profi páná áby od nich wiernych łwoich oddalác nieraczył *RejPs 125; SkarKaz 549b*.

Zwrot: »oddalac od siebie« (1): Ani wiecznie oddalay [*Panie*] od siebie łług twoich. *KochPs 66*.

b. Wykluczać, wyłączyć [co] (5) : Mowi Páweł/ Nie wie nikt co iest w człowieku iedno duch człowieczy: nie odłącza ciáła od tey wiadomości/ Mowi. Márya máthká Kryftułowá/ Vródował się Duch moy w Bogu/ nie oddala też ciáła. Thák gdy Páweł mowi/ Będe się modlił Duchem/ będe łpiewał duchem [...]: nie odłącza ciáła ktore też we włzytkich członkach łpiewa y wefeli się *GrzegŚm 47; Niechay nie oddala prawdá miłosierdzia/ áni miłosierdzie niech nie przeskadza prawdzie WysKaz 21*.

oddalac od czego (3): Gdy wiaré włpominam iż przez nię pan Bóg opuścza grzeczy/ vczyńków nie oddalam od tego: bo cnotliwé vczynki potwierdzáią wiaré *BiałKat 376 marg, 311, 338v*.

2. Sprawiać, aby czegoś nie było (przeszło istnieć lub nie nastąpiło), aby ktoś czegoś nie miał, nie doświadczał: odbierać, nie dać, nie dopuścić do czegoś) (449) :

a. O sprawach niepożądanych: uwalniać (się) od czegoś, chronić przed czymś, zapobiegać; likwidować; propulsare, remove Modrz, JanStat, Cn; expellere HistAl; defendere Mącz; avertere Modrz [w tym: co (402)] (405) : Czwartá [*przyczyna picia jest*] oddalac pragnienie to iest łchnienie wnątrza *GlabGad G7v; RejPs 16v; á wy nic nie iecie iedno zioła/ iákoby wieprze/ y głodu nie oddalacie HistAl K3v; Mącz 80a; zdrowie ludzkie ná bączności mieli: morowe powietrze/ wedle przemożenia dowćipu ludzkiego/ oddaláli: ábo iegli iáko się trafia/ záięło się/ mieli o to pilne łtáranie/ żeby włzytkiego Miáłtá nieopánowáło *ModrzBaz 35v; SkarŻyw 553; Consolor – Cziefzę, troske oddaliam. Calep 248a; Trudności oddala PAn Bog gdy co dla niego czyniem. SkarKaz 41a marg, 278a, 516b; Iáko mozem mieć opuśczenie grzechow náłzych/ gdy bráćiey náłzey nie opuścizamos/ á waśni y nienawiści z nimi nie oddalamy *SkarKazSej 672a, 674b*.**

oddalac czego [= od czego] (1): *GrabowSet Q2v cf W przen*.

oddalac od kogo (8): *OpecŻyw 168v; PatKaz II 43; Leop Ioann 14 arg; BiałKaz H4v; Iáki poczet iest tych ktorzi [...] pokornie nas prołzą/ żebyłmy ábo broniać/ ábo młzcząc fię oddaláli krzywdę od nich *ModrzBaz 144; KochFr 112; SkarKaz 278b. Cf W przen Zwrot*.*

oddalac czym (1): Tenći iest záprawdę czás/ ktorego połpolite kleski opłákawác á wıfzące nád námi/ vłtáwicznemi modlitwámi oddalác mamy. *ModrzBaz 101*.

W połączeniu szeregowym (1): Przeto [...] chcąc tákowé mężobóyłtwa vłkrómić/ kárác y oddalác/ [...] tákowy Státut vchwalámy *SarnStat 605*.

W przeciwstawieniu: »dać ... oddalac« (1): PAnie/ co dobrze/ ráczy dać z łwéy łtrony [...]. A złé oddalay od człowieká włzędzie *KochFr 112*.

W porównaniu nawiązującym do znac. 1. (1): *KochPs 153 cf W przen Zwrot*.

W charakterystycznych połączeniach: oddalac od człowieka, od Korony, od zwolenikow; oddalac błąd, bojaźń (2), bolesti, głód, kleski, krzywdę, lenistwo, mężobojstwa, morowe powietrze, nauki przeciw

wolej i zakonowi świętemu, nędze (2), niebezpieczeństwa, niemocy (2), nienawiść, pragnienie, przekazy, rozterki, troskę, trudności, udręczenia, waśń, wątpienie, zimno, złość; gniewu pańskiego oddalać; oddalać modlitwami; oddalać mądrze i bacznie.

Zwrot: »grzech oddalać« (2): Gdy się to wszystko na ferce grzeźnego odprawi: daie mu P. Bog wpráwiedliwienie. To iest/ czyni go prawdziwie czytym od wzytkich grzechow/ nie zálániáiac ich iáko heretycy plotá: ále ie rzeczá lámą gładzac y oddaláiac. *SkarKaz* 348b; *KochPs* 153.

Szeregi: »gładzić i oddalać« (1): *SkarKaz* 348b cf **Zwrot**.

»oddalać i precz odpádzáć« (1): Aż iednego [nieprzyjaciela]/ to iest. Szweckiego Henricá woyná fkroczył/ á drugiego/ to iest. Duńkiego iednánim/ y pácty wprákoil/ owo że wzytkich ftron wzytki niebespieczeńtwa/ od corony tey. Dość mądrze/ y bącznie oddalał y precz odpádzáł. *BiałKaz* H4v.

»uśmierzać i oddalać« (1): Izali oná [*Panna Maria*] brzemioná grzechow náfzych/ niemocy/ boleści/ boiázní/ y vdrężenia wšelákie wśmierza y oddala. *KrowObr* 153.

W przen (2) : Przemień się [duszo] w krzemień/ ten niech ogień dawa/ [...] Niech/ twoie ferce/ do chwały zápála Wieczney: á gniewu Pánłkiego oddala. *GrabowSet* Q2v.

Zwrot: »daleko [od kogo] oddalać« (1): Iáko wchód od zachodu dáleko pała/ Ták on [*Bóg*] od nas dáleko grzech náfz oddala. *KochPs* 153.

α. O Bogu wybaczącym lub karzącym: nie zsyłać, darowywać (5) : dla którey [modlitwy] pan Bóg grzechy zgładza: głód y mór oddala *BiałKat* 196.

oddalać od kogo (2): *SkarŻyw* 493; że ty takim nas karánim treskcełz/ gniewem porużony/ á ono od nas oddalałz/ do miłosierdzia náchylony. *LatHar* 623.

W charakterystycznych połączeniach: oddalać głód, gniew swój, káźń, mor, pomstę.

Zwroty: »grzech oddalać« (1): dla którey [modlitwy] pan Bóg [...] grzech y káźń nálnáczona [!] pánłka/ y práwie ofádzoną precz oddala: iako fye ftáło w Niniwen: które fye zápásć miáło. *BiałKat* 196.

»precz oddalać« [w tym: komu przez kogo = za czyim pośrednictwem (1)] (2): zaślugá niewinności fwey wstáwicznie w kościele wiernym swym/ przez sługi fwe/ pomstę záśluzoną zá grzechy precz oddala *BiałKat* 173v, 196.

β. Być przyczyną uwalniania, chronienia (375) : obácź iáka iest moc pokuty S. ktora rołpacz oddala *SkarŻyw* 173, 3; *LatHar* 285.

oddalać od kogo, od czego [dopełnienie bliższe: co] (2): ábowiem ty rzeczy [*dragant, mastyka, spika*] oddaláiac iadowitość od chmiela/ á czynią gi barzo dobrym y pożytecznym *FalZioł* I 72c; *GórnDworz* Gg5v.

W charakterystycznych połączeniach: oddalać jadowitość od chmiela, mękę wieczną, przekłństwo, rozpacz, zawrot a niestworność w głowie.

Zwrot: »oddalać grzechy« [szyk zmienny] (2): święty oley, ktori oddala wzytki grzechy powřednie zołtawaiące po pokucie. *WróbŻołt* H3; *SkarŻyw* 456.

αα. Mieć właściwości leczenia, usuwania dolegliwości i niepożądanych objawów naturalnych lub zapobiegania im; tollere *HistAl* (368) : Też łok tego ziela/ oddala pragnienie *FalZioł* I 21b;

[Grzybieniowa wódka] mocno pokufy ciełfne oddala *FalZioł* II 6b; Sok iego [orzecha włoskiego] imrod oddala wżelki. *FalZioł* III 18d; Rog kozy [...] dzięgna leczy, y bolenie gich oddala. *FalZioł* IV 6a; [Adamas] trucinę oddala, bowiem powiedaią, iż sie poci iefli będzie iad blisko położon *FalZioł* IV 46d; czału porodzenia: gdy [niewiasta] gi [kamień orłowy] do vda przywiąże/ tedy nie przełpieczności oddala *FalZioł* IV 48b; Granatus fercze wwelela y smuthek oddala *FalZioł* IV 53d, [ꝛ]a, c, d [2 r.], f, ꝛ2c (344); *GlabGad* F5v, 13; złoto łącznienia nie oddala *HistAl* K4v; *SkarŻyw* 393.

oddalać u kogo (1): Bolenie ielith v ftarich ludzi oddala *FalZioł* ++.

oddalać od kogo (1): gdy [lazur] będzie zawieszon na dziecięciu/ tedy oddala od nich boiaźn *FalZioł* IV 55b.

oddalać od czego [= w czym] (1): Theż łok chebdu ciepło w vfi wpułczony/ piłczenie y fzumienie od nich oddala *FalZioł* I 47b.

oddalać z czego (5): Też łayno żaięcze [!] z ciepłem winem pite dziwnie kłocie wżelkie z ielit oddala. *FalZioł* V 85, ꝛ3c, ꝛ4c, IV 57c, V 58.

oddalać komu (3): y też to picie zimnicę dziatkam oddala *FalZioł* I 29; Też tim ktorzi świętego Walantego niemocz maią gdy thego ziela przez trzydzieci dni pożywać będzie: oddala. *FalZioł* I 102c, I 133b.

Ze zdaniem dopełnieniowym (1): Then [kamień zignites] kiedy będzie na fziżi zawieszon, [...] Thedy oddala od człowieka czo sie mu w noczy przez fen leda czo vkazuje *FalZioł* IV 59d.

W przeciwstawieniu: »oddalać ... przywracać« (2): Sok blufzczow zmieszany z oleykiem gorzkich migdałow wpułczony w vfiży/ głuchość oddala á słuch przywracza. *FalZioł* I 48d, V 79v.

W charakterystycznych połączeniach: bielmo oddalać, bojaźn (3), boleść (bol(enie)) (147), brzydkość (2), bujność, ciemność oczu, ciężkie puszczanie uryny (wody) (5), ciężkość [czego, w czym] (10), chciwość [czego, jaką] (4), chęć, chorobę (2), czarność, czuchnienie (4), czerwoność oczu, darcie (2), diabelskie nagrawania, diabelstwo, drzenie (14), febrę (2), febrę kwartanę, głód, głowy łupienie, głuchość(5), gorącość (6), gryzienie (7), grzmienie, kaszel (7), kłocie (9), kolikę (3), kordyjakę (2), krosty (krostki) (2), kruczenie (3), kurcz (2) kwartanę (3), litarijā, łącznienie, łamanie w nogach, mdłość (5), melankolijā, mgłę, mozgowe napętnienia, morzenie (3), nadymanie (wydymanie) (4), nawałności (2), nieczystości (2), niedostatki, niemoc (9), niemoc żółtą (4), nieprzespieczności, ochrapienie (4), ograżkę, oknienie, omdlewanie (2), opuchlinę (ó), oskominę (2), oszalenie (2), palenie wnątrz, paraliż (2), pijaństwo, pioruny, pischzenie (4), pokusy cielesne, pragnienie (8), rozpadliny gardła, rymę (4), rzezak, rzezanie (9), rzyganie, siność, skazy, smród (4), smutek (myśli smutne) (4), sodę [= ból głowy] straszliwe widzenia, strzekania skroni, suchość (2), suchoty, szczkawkę, szumienie (5), świerzb(ienie) (5), świętego Walantego (wielka, padająca) niemoc (12), trącenie z ust, trąd, trucinę, trzęsienie, twardość wątroby i śleziomy, wiatry, włosy na żrzenicy, wonią [jaką] (ó), wracanie, wzdęcie (3), zaćmienie oczu (przed oczyma) (5), zaduszenie (3), zadzieranie paznogciow, zadzierzenie uryny, zakrzywienie ust, zapalenie (4), zawracanie (zawrocenie) głowy (5), zbyteczność uryny, zimnicę (zimno(ść)) (6), złe myśli, złość; barzo oddalać, dziwnie, mocnie (7), pewnie.

Zwrot: »precz oddalać« (1): [Smaragdus] Dijabelskie nagrawania y nawałności precz oddala. *FalZioł* IV 57d.

Szeregi: »uśmierzać i (a) oddalać« [szyk 2:1] (3): Bolefc głowy z gorączey przyczyny vfmierza yoddala. *FalZioł* [‡]d, II 12c, III 31b.

»wyniszczacz i oddalać« (1): vkałz tefz/ iż Oley okrcztzony/ [...] ieft obroną dufzną y ćielefną/ y wynifzta/ y oddala/ wżyfłtki niemocy y boleści? *KrowObr* 81v.

»oddalać i wypędzacz« (1): [*proch z nasienia lubszczykowego z prochem cynamonowym i gałganowym*] bolefc żołądkową y infzych wnąthrzności y fiedziony oddala y wypędza. *FalZioł* l 75a.

b. *O sprawach pożądanych: pozbawiac (a. pozbywacz się), powodowacz utratę* (44) :

oddalać co (8): *PatKaz III* 111v; im więcej kwalnego pożywamy tim fie więcej chęć mnoży ku iedzeniu, gdyż łodkie rzeczy dla napełniania chęć oddalaia. *GlabGad* I5. *Cf oddalać co od kogo; co czym.*

oddalać co od kogo (5): Viduo, Odzieram/ ofiérocam/ złupiam/ oddalam co od kogo. *Mącz* 495c; Sálomon on mądry Krol/ mowi: Nieoddalay od dziećięcia twego kárności [*Noli ... subtrahere a puero disciplinam*]: [...] ty go bijefz/ á dufzę iego z piekła wybawiałz. *ModrzBaz* 11 [*przekład tego samego tekstu*] *SkarKaz* 420a. *Cf oddalać co od kogo przez co; Zwrot.*

oddalać co od kogo przez co (1): ćiało częftokroć oddala łáfkę od człowieká przez śmiertelny grzech *HistRzym* 65v.

oddalać co czym (1): Czemu fpanie po obiedzie więcej gaba te⁸⁰ kto fie vczy niż kto igra (-) [...] czału weffela albo krotochwile iż fiła przyrodzona rozchodzi fie po członkach dla te⁸⁰ nie dopufzczá w głowę wftępowacz dymom z ktorich fpanie pochodzi, ale więcej oddala fpanie fwym rozefcim po cieie *GlabGad* K5.

oddalać kogo czego [= *od czego*] (1): [*Maria przez kapłany napominana*] ijżby Iozefa fobie za oblubienitza wzięła. [...] poczęła fie modlitz [...]: dzifia móy námileyły gofpodinie przinękaia mie abych ten flub ij tę obietnicę [*zachowania dziewictwa*] przefłapila/ bo mie iuż oddalaia twé vtzieffné flodkofcij. *OpecŻyw* 6.

oddalać kogo od czego (1): Vćifki nas nie máia oddalacz od miłości Bozey. *WujNT* Cccccc2v.

Zwrot: »oddalać [co] od siebie« (1): ludzie nie oddalaliby od siebie wolności [*homines libertatem minime abdicassent JanStat* 1018]/ by niekárność wyftępków z ciężkim vpadkiem nie obfitowála *SarnStat* 953.

α. *O opiekunie, zwłaszcza o Bogu wobec człowieka: nie udzielać [co]* (11) : Toć iuż moy miły fynu/ w tey mierze pozwalam/ A mey chęći Oycowfkiey/ w niczym nie oddalam. *PaxLiz* Ev.

oddalać od kogo (10): nieoddalay odemnie oney poczętey łáfki twoiey *RejPs* 77; *RejPos* 58; *SkarŻyw* 565; Nie oddalay odemnie/ miłosierdzia fwego/ Bo vćifk tuż nádemną *GrabowSet* F3; *LatHar* 165, 614; oni bluźniacz przeczyftą Pánnę/ málo iuż nie wygrána bitwę przegrali. Gdzie P. Bog dał znacz/ iż fie o herezye takie [...] gniewa/ y fzcześnie wżyfłtko rycerskie od nich oddala. *SkarKazSej* 685b. *Cf W przen.*

W charakterystycznych połączeniach: oddalać chęć ojcowską, Ducha Świętego (2), *łaskę, miłosierdzie* (3), *straż, szczęście rycerskie.*

W przen (3) :

Zwrot: »oddalać [od kogo] prawicę, rękę, skrzydło« [szyk zmienny] (1:1:1): quid auertis manum tuam et dextera^m tuam [...]. Czemu oddalałz miły panie od nas prawicę twoię tak długo od pofrzodku ludu twego, (*koment*) Prawicę, to iest pomocz twoię *WróbŻolt* 73/11; przyimi mnie [*Boże*] ośiročiałego w obronę twoię [...]: ftraży twey y fkrzydla twego nie oddalay odemnie. *SkarŻyw* 51; *ActReg* 154.

β. *Pozbawiać prawa do czegoś; auferre, capere Mącz; abdicare Calep; amovere, privare JanStat (19): oddalać co od kogo (2):* Nie od Kościołowby vbiory oddalać. Bo w kościele pyłze służyć niemoga [...]. Leczbę ie trzeba od ludzi gdzie pyłze iawnie służyć/ oddalać. *WujJud* 181v.

oddalać kogo od czego (1): [*Chrystus*] dźiatek małych ode chrztu nie oddalał *BiałKat* 258v.

αα. *Pozbawiać dóbr i stanowisk lub prawa do nich (16):* Abdico – Oddaliam, Odpicham, Vvirzekam fie dziećiecia. *Calep* 3b.

oddalać kogo czego [= od czego] (2): [*Augustus*] Cefarzá profił/ [...] áby iego dzieći Cefarz nie oddalał bliłkich vrzędow y dzierzaw. *BielKron* 237v. *Cf* »dostojeństwa oddalać«.

oddalać kogo od czego (3): obiecał mi iednak Krol nie oddalac od Radoszyc Pana Myszkowskiego *ActReg* 81. *Cf* »oddalać od dobr«, »oddalać od części dziedzictw«.

oddalać co od kogo (4): IVlianus Cefarz [...] prześládowcá kościoła Rzymłkiego/ bo był fektą Arryufzowá zarázon/ przeto potáiemnie oddalał od Krześcian páńftwá y vrzędy *BielKron* 157; *Mącz* 37a. *Cf* »dostojeństwa oddalać«, »oddalać dziedzictwo«.

W charakterystycznych połączeniach: oddalać dzierzaw, państwa (A), urzędy (urzędow) (3), zakłady; oddalać dzieci, od krześcijan, potomstwo (2), od żony; oddalać potajemnie.

Zwroty: »oddalać od bliższych, bliższe, krewne« = *pomijać w spadku, nie pozostawiać w spadku* [szyk zmienny] (2:1:1): *MetrKor* 59/75v; [*Grat i szczebrzuch*] [...] ná Mężá y dzieći iey [...] ma przyfłufzeć/ wżytki inłze tey vmárłey przyaćiele/ śiołtry/ y bliłłze oddalać. *GroicPorz* gg3; *BielKron* 246; Mancipo, Przedáyę ná wieczność/ [...] oddalam od fwyh bliłłzich á kupcowi przywłafzczam. *Mącz* 206a.

»oddalać [kogo] od dobr« (1): Rzecze on ftárłzy dźiedzic: Odpuść mi Kápłanie/ [...] Bo mi fie gniew przyrzucił/ gdy Oćiec pozwala Ná wżytko co ty mowifz/ nas od dobr oddala. Odkazał wam fto grzywien: Potym fześć tyśięcy *KlonWor* 71.

»[kogo] dostojeństwa (G), [od kogo] dostojeństwa (A) oddalać« = *dignitates amovere JanStat (1:1):* gdzye [*na synodzie Wiktor Wtóry*] wżytki heretyki [...] karał/ y ich dołtoieństwá oddalał *BielKron* 176v; *SarnStat* 80.

»oddalać [kogo] od części dziedzictw, [od kogo] dziedzictwo« (2:1): *UstPraw* B4; potomłstwo ich oddalamy od włzelkię części tákowych dźiedzictw [*privamus omni legitima talium haereditatum portione JanStat* 564]: któraby im z práwá przynależáá *SarnStat* 595 [*idem*] 610.

Szeregi: »oddalać i bráć« (1): IZ Dołtoieństw y Vrzędów [...] przez nas podányh niegodzi fie nam bráć/ y od tych/ którym fá dáné/ oddalać y bráć [*amovere et auferre JanStat* 296] *SarnStat* 80.

»dać ani oddalać« (1): iáko nam y Antecełlorom náłzym we wżyftłkim [!] od Królełtwá [...] oddalić niegodziło [*się*]: ták téz y w nieiákię części tych dóbr komu tę prerogátywę ku krzywdzie Praw y włafności Królełtwá dáć áni oddalać nieprzyftáło. *SarnStat* 1038.

γ. Oddzielać część terytorium pod względem państwowym lub administracyjnym; alienare JanStat, JanPrzyw [co] (4) : Król Łódwik obiecuie nieoddalać Ziem Królestwa Polłkiego. SarnStat 882 marg.

oddalać od czego (3): [obiecujemy] tę Koronę królestwa Polłkiego ząwždy/ cáłą/ zdrową/ y nieumnieyfnoną záchowác: y żadnych ziem álbo cześci od niéy nie oddalać SarnStat 82, 882, 1054.

3. Wyzbywać się dóbr przez sprzedaż lub darowiznę; alienare JanStat, Cn; abalienare Cn [co] (5) : Młynárze, Sołtyši, Wóytowie: Młynów, Wóytoftw, Sołtyftw, bez dozwołenia pánów nie máią oddalać SarnStat 683.

W połączeniach szeregowych (2): ná wieki vftáwiamy/ y fkázuiemy [...]: áby brát ftárfzy [...] nie mógl dóbr bráciéy fwéy [...] nád część fwą która mu przynależy/ w dług w wodzić/ przedawác/ záltáwiác/ oddalać/ dárowác/ rozrywác SarnStat 593, 988.

Zwrot: »oddalać dobra« = bona alienare JanStat [szyk zmienny] (3): A iefli ten mąż oddala dobrą połógowi y opráwie iéy podleglé: zoná ma ze dwiemá przyációły zftzony oycá zezwołić, iefliby wazno miáło bydz. SarnStat 629, 593, [630].

4. Unieważniać, kasować (1) : Antiquo – Oddalam, obraczam wniwec, niéutwierdzám. Calep 77b.

5. Odwlekać, przedłużać (2) : Rem in hyemem producunt, Odwłaczáyą/ Oddaláyą. Mącz 96d.

cum inf (1): RejPs 199 cf Zwrot.

Zwrot: »oddalać długo« (1): Y nieoddálay długo miły panie nam zellác obiecánego z dawná od ciebye Kryftulá twego RejPs 199.

a. [praw. Prosić o przełożenie terminu sądowego [czym]: Na pyrvem rok v jako na zavithem ma stacz y odpoviadacz thego pirvego rok v prava albo prostą nyemoczamy Nyeoddalayancz listhi krolewskymy voynamy seymi vyczamy ZapKrak 1544 31/799.

Zwrot: »rok [= termin sądowy] oddalać«: Thego pyrwszego rok v zadna rzeczą any dawnosczią zyemska nyeoddalayancz albo Nye vchodzacz pod straczenyem swey vsithkyey rzeczi. ZapKrak 1543 31/641.]

**** Bez wystarczającego kontekstu (2) : Depello, Odganiem/ Wyganiem/ Oddalam/ Odbiyam. Mącz 287b, 287b.*

Synonimy: 1. oddzielać, odejmować, odłaczac; a. odbijać, odganiać, odgramiac, odgromiac, odrażac; 2.a. odganiać; β.αα. leczyc, odejmować, odganiać, odpędzac, rozpędzac, uśmierzac, b.α.αα. odstrychnawac; 4. abrogowac, derogowac, gładzić, kasowac, kazić, niszczyć, odbywac, odejmowac, odmieniać, odwoływac, odzywac, psowac, rewokowac, tracić, umarzac, »wniwecz obracać«, zagaszac, zagubiac, zatracac, znosić; 5. odwłaczac, przedłużac.

Formacje współrdzenne: oddalać się; oddalić, oddalić się.

*Cf **ODDALAJĄCY, ODDALANIE, ODDALANY***